

Ο Εκκλησιασμός (Νίκος Ι. Νικολαΐδης, Ομότ. Καθηγητής Πατερικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών)

[/ Πεμπτούσια](#)

Ήταν μια πολύ όμορφη και ιερή συνήθεια. Τη θυμόμαστε οι μεγαλύτεροι στην ηλικία. Στα μικρά, φτωχικά και πανέμορφα χωριά μας, αλλά και σε μεγαλύτερα, όπως και στις κωμοπόλεις και πόλεις, μάς συγκέντρωναν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές μας και με τη δική τους συνοδεία και επιτήρηση πηγαίναμε στην εκκλησία την Κυριακή. Και μάς όριζαν, εκ περιτροπής, να απαγγέλλομε το «Πιστεύω» (το «Σύμβολον της Πίστεως») και το «Πάτερ ημών» (την Κυριακή Προσευχή). Κάποιοι, μάλιστα, από μάς έπρεπε να βοηθάμε στο ιερό βήμα τον ιερέα.

Ακόμη, μου μένει στη μνήμη ζωηρή η άγια συνήθεια στο χωριό μου, την Κυριακή του Πάσχα, μετά τον Κανόνα του Μεγάλου Σαββάτου και πριν αναγγείλει ο ιερέας τον «Καλόν Λόγον», όπως τον λέγαμε, δηλαδή «Την Ανάστασίν σου, Χριστέ Σωτήρ», το «Δεύτε λάβετε φως» και το «Χριστός Ανέστη», στεκόταν ο παπάς στην Ωραία Πύλη και ρωτούσε τούς χωριανούς, αν είναι όλοι παρόντες· και στην περίπτωση, κατά την οποία κάποιος απουσίαζε, έστελνε ένα εκ των εκκλησιαζομένων να τον φωνάξει, για να υπάρχει «απαρτία» στην εκκλησία, κατά το αναστάσιμο διάγγελμα!

Αυτά σήμερα φαντάζουν παράξενα και σέ πολλούς θυμίζουν παρωχημένες εποχές. Ζούμε βλέπετε στην εποχή της «προόδου» και της «απελευθέρωσης» από τέτοιες καταστάσεις, τις όποιες κάποιιοι χαρακτηρίζουν, ότι μυρίζουν μούχλα και μεσαίωνα! Ωστόσο, μέσα από αυτές τις απλές πράξεις και άγιες συνήθειες κρύβεται και αποκαλύπτεται το μεγαλείο της ανθρωπολογίας αλλά και της θεολογίας της λατρείας της Εκκλησίας μας.

Ναι. Διερωτηθήκαμε, άραγε τί είναι ο ναός; Τί διαμηνύει και τί παριστάνει; Και, λέγοντας ναό-εκκλησία, δεν εννοούμε τούς τέσσερις τοίχους του κτιρίου. Και η ναοδομία έχει το νόημα και τη σημασία της. Αλλά, προπάντων, ο ναός, με όσα περιέχει και με όσα τελούνται στον ιερό χώρο του, διερμηνεύει τόσο το παρόν, όσο και το αρχαίο αλλά και, ιδιαίτερα, το εσχατολογικό μέγεθος του ανθρωπίνου προσώπου. Ταυτόχρονα, ο ναός, με όσα τον συνθέτουν και με όσα τελετουργούνται μέσα σ' αυτόν, καταθέτει την άρρητη και ασύλληπτη του Θεού μεγαλωσύνη για την κτίση και τον άνθρωπο!

Αλήθεια, γιατί η αγία Τράπεζα; Γιατί οι μελωδίες και τα αναγνώσματα; Γιατί οι αγιογραφίες στους τοίχους και στο εικονοστάσι του ναού; Γιατί ο Χριστός στον τρούλλο, ως Παντοκράτορας, και η Υπεραγία Θεοτόκος στην κόγχη του ιερού Βήματος, ως Πλατυτέρα; Αλλά και γιατί η όλη ευπρέπεια του ναού και τα ωραία του λειτουργού άμφια;

Ρώτησαν, κάποτε τον, κατά τα άλλα, απλό και λιπόσαρκο και ασκητικότατο Μ.

Βασίλειο: Πώς ανέχεται και δέχεται να φορεί πολυτελή άμφια στη Θεία Λειτουργία, ενώ έξω από τον ναό είναι πάντα ντυμένος με ευτελή ενδύματα; Και αυτός ο μέγας Άγιος και φοβερός, όσο λίγοι, Θεολόγος Πατέρας, απάντησε: «Όταν ντύνομαι την αρχιερατική στολή, λέγω στον εαυτό μου: Τώρα ενδύεται Χριστός ο Βασίλειος»! Και είναι φοβερός ο λόγος αυτός!

Ναι, ο κάθε τελετουργός και, προπάντων, ο Αρχιερέας υπάρχει, «εις τύπον και τόπον Χριστού». «Όπου αν φανή ο Επίσκοπος, εκεί το πλήθος έστω, ώσπερ όπου αν φανή Χριστός, εκεί και η Καθολική Εκκλησία», δηλώνει το 112 μ.Χ. ο άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος. Άρα μέσα στον ναό αοράτως παρών, ως παντοκράτορας και τελετουργός, είναι ο ίδιος ο Χριστός. Και αυτός είναι ο επί της Αγίας Τραπέζης, ο Θύτης και το Θύμα, «ο προσφέρων και προσφερόμενος» στη θεία Ευχαριστία. Οι άνθρωποι, οι τελετουργοί, απλά δανείζουν τα χέρια και το στόμα και γενικά, τον εαυτό τους, στον Θεάνθρωπο Χριστό, λέγει ο ιερός Χρυσόστομος. Και δεν παρίσταται, κατά τις τελετουργίες, στον ναό μόνο ο Αρχιερέας Χριστός, αλλά όλη η Αγία Τριάδα· ο Θεός Πατέρας ευδοκεί, ο Θεός Υιός τελεί και το Άγιο Πνεύμα τελειοί τα τελούμενα Μυστήρια. Δεν προσέχουμε πώς αρχίζουν και πώς πορεύονται όλες οι Ακολουθίες; Πάντοτε με την επίκληση και την αναφορά και την ανάθεση πάντων, σύνολης της ζωής μας, στην τριαδική Θεότητα.

Έτσι, μέσα στον ναό υπάρχει, όχι συμβολικά η εικονικά, αλλά πραγματικά, είναι παρών ο φοβερός Θεός με τη δραστική ενέργεια και τις δωρεές του. Και μαζί με αυτόν παρίστανται και συλλειτουργούν οι Άγγελοι και οι Άγιοι και οι «απ' αιώνος Θεώ ευαρεστήσαντες», με κορυφαίο το πρόσωπο της Υπεραγίας Θεοτόκου στην κόγχη του ιερού Βήματος, ως γέφυρας ανθρώπων και Θεού. Και μαζί με όλους αυτούς έχουμε την τιμή και το προνόμιο, αλλά και το καθήκον, να συμμετέχουμε κι εμείς, προσευχόμενοι και ως επίσημοι προσκεκλημένοι στη Μυστική θεία Τράπεζα, για να συναποτελούμε, έτσι, τον λαό και την Εκκλησία του Θεού. Ο ναός, η εκκλησία δηλαδή, αποτελεί τον ανοικτό εξώστη και την κατάφαση και την έκφραση αλλά και τη ζώσα παράσταση και ερμηνεία του μεγάλου μυστηρίου της Εκκλησίας, η οποία άρχεται από τη γη και προεκτείνεται στους αιώνες. «Ιδού η σκηνή του Θεού μετά των ανθρώπων» (Αποκ. κα' 3), μάς βεβαιώνει ο λόγος του Θεού. Αυτό, λοιπόν, το φοβερό μυστήριο της Εκκλησίας λειτουργεί ο εκκλησιασμός μας. Τη σύναξή μας κοντά στον Θεό μας και τον εκκλησιασμό μας μαζί με τον Θεό. Αυτόν τον Θεό και Πλάστη και Πατέρα μας, από τον όποιο μάς χώρισε η προπατορική αποστασία.

Η παρουσία των εικόνων των Αγίων μέσα στον ναό αυτό μάς φωνάζει και αυτό επικυρώνει: Την ευλογημένη ευκαιρία και τη δυνατότητα του επανεκκλησιασμού μας με τον Θεό. Και οι Άγιοί μας κάποτε πέρασαν από τα «θρανία» τα δικά μας,

δηλαδή, το δάπεδο και τα στασίδια του ναού, στα οποία τώρα, προσωρινά, ενόσω ζούμε, βρισκόμαστε, ως υποψήφιοι Άγιοι, κι εμείς.

Ιδού, λοιπόν, γιατί ο ιερός του ναού χώρος και τα όσα φοβερά μέσα σ' αυτόν επιτελούνται, τελετουργούν το μυστήριο της αποκατάστασης του μεγαλείου του ανθρωπίνου προσώπου, ως του κορυφαίου δημιουργήματος του Θεού στον συμπαντικό κόσμο, κατά τον άγιο Γρηγόριο Νύσσης. Και ιδού, γιατί ο ναός συνθέτει τα αρχαία, τα παρόντα και τα εσχατολογικά πράγματα, τα όποια αφορούν στον άνθρωπο, και τα εκκλησιαστικοποιεί.

Ήταν πραγματικά όμορφη και θεοτερπής στα παιδικά μας χρόνια η άσκηση του εκκλησιασμού μας, έστω και αν γινόταν, κατά συνήθεια. Γιατί «το έθος», ιδιαίτερα, στην παιδική ηλικία, γίνεται «ήθος», κατά τον Αριστοτέλη. Και είναι πάντα θεοφιλής αλλά και αναγκαία η πράξη τούτη του εκκλησιασμού μας. Γιατί μόνη αυτή μάς χειραγωγεί και μάς διασφαλίζει το μεγαλείο του επανεκκλησιασμού μας, ο οποίος και αποτελεί την εκπλήρωση του σκοπού της ύπαρξής μας.

Πηγή: Μηνιαίο Ορθόδοξο Χριστιανικό Περιοδικό «Αγία Λυδία», Έτος 45ο, Τεύχος 531, Ιούνιος 2017.